

24

Psychotherapie bij kinderen en adolescenten: van 'onvoltooid' naar 'voltooid verleden tijd'

Renée Beer en Carlijn de Roos

- 1 Inleiding
  - 2 Toegepaste behandelmethoden
  - 3 Empirisch onderzoek
  - 4 Overeenkomsten en verschillen tussen EMDR en TG-CGT
  - 5 Voorlopige richtlijnen
  - 6 Conclusies en aanbevelingen
- Noten
Literatuur

1 Inleiding

Na het meemaken van schokkende gebeurtenissen komen verschillende typen interventies in aanmerking bij kinderen,¹ evenals bij volwassenen. Deze interventies zijn eerste opvang, vroegtijdige interventie en psychotherapie (De Roos & Eland, 2005). De belangrijkste verschillen betreffen de tijdsperiode tussen gebeurtenis en interventie, het doel ervan en de hulpverleners die deze interventies uitvoeren.

Zo worden eerste opvang en vroegtijdige interventie ingezet direct of korte tijd na een gebeurtenis; deze kan kleinschalig zijn of grootschalig. In het laatste geval is er sprake van een groot aantal getroffen en spreken we van een 'ramp'. Het doel van de eerste opvang direct na een gebeurtenis (binnen 48 uur) is gericht op het scheppen van orde in de chaos. Bij een interventie die later wordt ingezet (48 uur tot vier à zes weken na de gebeurtenis), spreekt men van 'vroegtijdige interventie'. Deze is gericht op ondersteuning van het normale verwerkingsproces en het voorkomen van klachten op de lange termijn. Beide interventies zijn kortdurend en kunnen worden uitgevoerd door hulpverleners na een training in de uitvoering van geïmplementeerde interventies. Zie voor een bespreking van deze typen interventie Eland, De Roos en Kleber (2002) en De Roos en Eland (2005).

Psychotherapie wordt meestal pas later ingezet, nadat traumagerelateerde symptomen tot ontwikkeling zijn gekomen en blijven bestaan en interfereren met het dagelijks functioneren (vier weken na de gebeurtenis of later). Het doel van psychotherapie is reductie van klachten die zijn ontstaan ten gevolge van een gestagneerd verwerkingsproces en het weer op gang brengen van dit verwerkingsproces. Psychotherapeutische interventies worden uitgevoerd door behandelaars, opgeleid als gz-psycholoog, psychiater of psychotherapeut, met specifieke nascholing of bijscholing op het gebied van traumagerichte behandelmethoden.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de behandeling van kinderen door middel van psychotherapie. Het hoofdstuk is als volgt opgebouwd. Eerst komen de behandelmethoden aan de orde die het meest worden toegepast in de dagelijkse klinische praktijk; de elementen waaruit de behandeling is opgebouwd worden besproken. Daarna volgt een overzicht van resultaten van empirisch onderzoek, vergezeld van methodologische kanttekeningen bij het uitgevoerde onderzoek. In aansluiting hierop wordt ingegaan op een aantal overeenkomsten en verschillen tussen de beide behandelmethoden, die momenteel te boek staan als effectief, namelijk traumagerichte cognitieve gedragstherapie (TG-CGT) en Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR). Vervolgens worden voorlopige behandelrichtlijnen aangegeven die zijn vastgesteld op basis van onderzoeksdata. Het hoofdstuk wordt afgesloten met conclusies en aanbevelingen voor verder onderzoek.

2 Toegepaste behandelmethoden

Eerst wordt een schets gegeven van de behandelmethoden die in Nederland het meest worden toegepast bij kinderen met psychopathologie, voortgekomen uit eenmalige of chronische traumatisering. Bij chronische en complexe traumatisering is meestal een combinatie van behandelmethoden aangewezen. De hierna volgende indeling is gemaakt aan de hand van de setting waarin de uitvoering plaatsvindt. Achtereenvolgens bespreken wij individuele behandeling, groepsbehandeling en gezinsbehandeling.